

**kostel sv. Michaela, Praha 1 - Staré Město
znalecký posudek přestavby předmětné památky**

ev.č. 1 - 34/1

Národní památkový ústav - ústřední pracoviště obdržel Vaši žádost o podání znaleckého posudku v trestní věci kostela sv. Michaela na Starém Městě v Praze, v níž bylo zahájeno vyšetřování pro podezření ze spáchání trestního činu poškození cizí věci. V posudku mají být zodpovězeny zejména ty otázky, které jsou v žádosti výslovně specifikovány.

K tomu Vám sdělujeme:

Z hlediska kulturně historických hodnot patří kostel sv. Michaela k významným památkám České republiky. Z právního hlediska se nalézá se na území Pražské památkové rezervace a je prohlášen kulturní památkou. Je tedy chráněn ve smyslu ustanovení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění. V souvislosti s připomenutím jeho vysoké kulturně historické hodnoty a právní ochrany je dále vhodné konstatovat, že historické centrum Prahy - včetně kostela sv. Michaela na Starém Městě - je od roku 1992 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Skutečnost, že Česká republika navrhla předmětný kulturní statek do Seznamu světového dědictví a mezinárodní společnosti tuto nominaci na základě odborných expertíz světově renomovaných odborníků přijalo, je třeba chápat jako důkaz vysoké hodnoty tohoto statku. Česká republika přistoupením k Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (viz Sbírka zákonů ČSFR, ročník 1991, částka 32, bod 159 „ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví“) uznala, že zabezpečit ochranu, zachování, prezentování kulturního a přírodního dědictví na svém území je její prvořadou povinností. Poškození nebo znehodnocení části památky světového dědictví, kterým kostel sv. Michaela je, je proto nutno chápat také jako porušení mezinárodního závazku České republiky.

Za chráněné kulturně historické hodnoty (viz formulace zákona o státní památkové péči) je nutno v případě chrámu sv. Michaela na Starém Městě považovat zejména:

- autentickou hmotu památky
- architektonické řešení, včetně mimořádně cenného řešení vnitřního prostoru
- vnější vzhled včetně působení chrámu v prostředí Pražské památkové rezervace
- hodnoty spjaté s historií místa a osobnostmi, které v něm působily nebo v něm byly pohřbeny
- přiměřené využití, přičemž přiměřenost je třeba vztáhnout jak k technickým možnostem a architektonické hodnotě, tak ke skutečnosti, že se jedná o sakrální stavbu, u níž je zřejmé, že některé způsoby druhotného využití mohou být veřejností pocíťovány jako

nevhodné.

Lze konstatovat, že všechny výše uvedené hodnoty byly předmětnou přestavbou poškozeny.
Konkrétně

- vložení konstrukce pater si vyžádalo nepříznivý zásah do původních nosných konstrukcí, byla zbořena barokní klenba a zcela znehodnocena krypta. V úvahu je nezbytné brát nejen dopady již provedených úprav, ale i poškození autentických konstrukcí, ke kterému dojde při budoucím odstraňování vložených konstrukcí, protože přepatrování, technická zařízení a další provedené úpravy nelze považovat za „lehce odstranitelné“

- přepatrováním bylo zcela znehodnoceno mimořádně cenné architektonické řešení vnitřního prostoru

- Komerční využití půdy a další úpravy se nepříznivě projeví ve vnějším vzhledu památky. Jedná se o vadu jak ve vztahu k památce samotné, tak v prostředí památkové rezervace. Je nutno si uvědomit, že se jedná o objekt pohledově mimořádně exponovaný - viz pohledy ze Staroměstského náměstí či pohled z věže Staroměstské radnice.

- Předmětné využití je zjevně nepřiměřené. Následkem nevhodného využití došlo nejen k poškození architektonických kvalit památky (přepatrování, vnější vzhled) a ztrátě části hodnoty historického dokumentu, ale i k překročení meze, za kterou již veřejnost pocítuje druhotné využití sakrální stavby jako nevhodné.

Lze tedy konstatovat, že předmětnou přestavbou nepochybně vznikla škoda, a to škoda kulturní (fyzické poškození památky, včetně škod, které pravděpodobně vzniknou při odstraňování provedených nevhodných úprav, znehodnocení cenného interiéru, nepříznivý zásah do prostředí Pražské památkové rezervace), hmotná (finanční ohodnocení zničených částí památky, náklady na odstranění současné nevhodné úpravy tak, aby památka mohla být uvedena do vyhovujícího stavu) a morální (pobouření části veřejnosti, ztráta důvěry občanů ve schopnost státu zabezpečit ochranu kulturního dědictví)

Za památku nese odpovědnost vlastník. Ze zákona je povinen památku udržovat v dobrém stavu a chránit ji před poškozením a znehodnocením. Bez souhlasu vlastníka není možné provádět žádné úpravy. Bez souhlasu a spoluúčasti vlastníka by k poškození kostela sv. Michaela nemohlo dojít.

Garantem zachování hodnot chráněných zákonem o státní památkové péči je příslušný orgán státní památkové péče, v tomto případě odbor památkové péče Magistrátu hl.m.Prahy. Bez souhlasu orgánu státní památkové péče by nemohlo být vydáno stavební povolení ani prováděny žádné úpravy. Lze tedy konstatovat, že poškození kostela sv. Michaela bylo umožněno rozhodnutími Odboru památkové péče Magistrátu hl.m.Prahy. Je nutno konstatovat, že předmětná rozhodnutí jsou z věcného hlediska památkové péče nepřijatelná. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že jsou činěna v rozporu s předchozími přípisy Ministerstva kultury ČR i názorem odborné veřejnosti - viz například stanovisko Ústavu pro dějiny umění FK UK, Ústavu dějin umění AV ČR, SÚPP, AVU, Uměleckohistorické společnosti a Vysoké školy umělecko-průmyslové z 18.6.1997 a další. Je mimo vši pochybnost, že Odboru památkové péče MHMP musel být nesouhlas odborné veřejnosti s předmětným záměrem i důvody, které odbornou

veřejnost k tomuto nesouhlasu vedly, známy. Je povinností příslušného orgánu, aby rozhodl v souladu se současným stavem poznání, a to třeba i proti názoru části veřejnosti včetně veřejnosti odborné. V daném případě je ale problém v tom, že příslušná rozhodnutí nejsou adekvátně věcně zdůvodněna. Otázka, z jakých důvodů, případně s jakou motivací, mohlo dojít k vydání správních rozhodnutí, která bez odpovídajícího věcného zdůvodnění a přes nesouhlas odborné veřejnosti umožnila úpravy, které prokazatelně vedly k poškození právě těch hodnot, jejichž zachování měla rozhodnutí garantovat, není předmětem tohoto posudku. V této souvislosti ale považujeme za nestandardní i skutečnost, že na předmětnou - přinejmenším velmi spornou komerční přestavbu kostela - odbor památkové péče MHMP opakovaně poskytl finanční dotaci.

Finanční hodnota způsobené škody z hlediska dotčených hodnot chráněných zákonem o státní památkové péči (v trestním oznámení jsou uvedeny i další okruhy, v nichž může být podezření ze spáchání trestného činu, např. otázka deklarované a skutečné výše prostředků vynaložených na přestavbu, aj., které však nejsou a nemohou být předmětem tohoto posudku) bude složena z finančního ohodnocení poškozených nebo zničených historických konstrukcí a z nákladů, které bude nutno vynaložit, aby památka byla uvedena do stavu vyhovujícího její kulturně historické hodnotě a situování na území Pražské památkové rezervace. Dle interní metodiky vydané naším pracovištěm, se finanční ocenění historických konstrukcí a prvků v tomto případě odvozuje od nákladů nezbytných na pořízení kopie (shodné nové věci) zvýšených o hodnotu stáří a o zohlednění zájmu společnosti za zachování věci. Detailní propočty nepovažujeme v tuto chvíli za účelný, protože podstatná část škody by musela být stanovena odhadem (poškození vyvolané odstraňováním současné nevhodné úpravy, náklady na toto odstranění). Ze skutečnosti, že náklady na přestavbu jsou investorem deklarovány řádově ve stovkách milionů, lze konstatovat, že škoda se bude pohybovat minimálně v řádech milionů korun, to znamená že se bude jednat o částku relativně vysokou.

Tento posudek se opírá o skutečnosti uvedené v poskytnutém opise vyšetřovacího spisu a o skutečnosti zjištěné při komisionální prohlídce objektu za účasti vlastníka dne 31. 7. 2003. Posudek vydává Národní památkový ústav jako instituce. V případě potřeby vyslechnutí fyzických osob, je možno se obrátit na generálního ředitele doc. PhDr. Jiřího Kotalíka, CSc., případně hlavního konzervátora PhDr. Josefa Štulce, kteří určí příslušné specialisty Národního památkového ústavu.